

Inserati se sprejemajo in veljajo tristoletna petit-vrsta: 8 kr. če se tiska enkrat, 12 kr. če se tiska dvakrat, 15 če se tiska trikrat.

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naravnino prejema opravništvu (administracija) in ekspedicija na mestnem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

Vredništvo je na mestnem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati veljajo:

Za celo leto . . .	15 gl. — kr
Za pol leta . . .	8 " — "
Za četrt leta . . .	4 " — "
Za en mesec . . .	1 " 40 "

V administraciji veljajo:

Za celo leto . . .	13 gl. — kr
Za pol leta . . .	6 " 50 "
Za četrt leta . . .	3 " 30 "
Za en mesec . . .	1 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan veljajo 1 gl. več na leto.

Izhaja vsak dan, izvemši nedelje in praznike, ob 1/26 popoldne.

Novo oznanilo.

XI.

Načela socijalizma.

O genezi socijalizma smo govorili v prejšnjih člankih dovolj obširno in upam, da tudi dovolj jasno. Ogledali smo si njegovega krutega roditelja in ker je prislovica, „da jabelko ne pade daleč od drevesa“ večkrat tudi resnična, zato nam ne bode težko seznaniti se s čudnim njegovim potomcem. Značivno znamenje za-nj je, kakor smo tudi pri liberalnem kapitalizmu videli, da je socijalizem načelno, v korenini brezbožen. Namestu drugih dokazov za to slušajmo raji, kako se svetu predstavljajo socijalisti sami v svojem glasilu „Socialdemokrat“. Ta list piše 12. marca 1865 med drugim tudi sledeče pomenljive besede, napérjene proti liberalnemu kapitalizmu: „Kdor je človeštvu vzel nebesa, mora mu zanje dati zemljo. Ko so nekdanji duhovniki samooblastni zaukazovali narodom, so v trpečem ljudstvu gojili vsaj nado, da za tem pride drugo, boljše življenje. Vi licemerski farizeji, ki se potikate med prostimi občani in liberalnimi meščani, pa ste okradli ljudstvu sladko tolažbo, ki mu jo daje vera, a železnega jarma vaših mašin ga nečete rešiti — bedaki, kje je vaša logika? Logika, ki se kaže v svetovni zgodovini, je bolj dosledna nego vaša. Nebes ni, zato sme ljudstvo za-se zahtevati zemljo! Toraj nebes ni, Boga ni; npravnega reda ni nobenega, edino zemljo imamo, toraj za-njó, da si jo osvojimo? S takimi načeli se predstavlja socijalizem svetu. In na podlagi teh načel skuša on tudi osrečiti človeško družbo. To nam njegovi privrženci pri različnih prilikah odkritosrčno in odločno oznanjajo. Imajo namreč to lepo lastnost, da so zeló

odkritosrčni, česar o liberalnem kapitalizmu nismo mogli reči. Tudi kapitalistični sistemi je, kakor znano, podlaga brezverska. Toda kapitalisti tega niso kazali, kjer so morda po drugem potu dosegli prej svoje namene; tudi verne, celo pobožne se kažejo, kjer jim to najbolj služi. Socijalisti pa povsod odkrito in odločno nasprotujejo veri; edino, kar pri tem najbolj zmerni med njimi odjenjajo, je, da pustijo posameznim v zasebnem življenju vernim biti, ker se za zasebno življenje posameznih socijalisti sploh nič ne brigajo. Toda vsi so odločno proti temu, da bi vera imela kak vpliv na javno življenje.

V izvrševanju svojih načel pa hodijo socijalisti svoja pota, ki jih vodijo ravno na nasprotno stran, kakor liberalne kapitaliste. Hujšega nasprotja si sploh ne moremo misliti, kakor je v tem oziru med njima. Bog liberalnemu kapitalizmu je sebičnost, dobiček posameznih; vsak posamezen naj skrbi za-se; če vsi tako delajo, se ume ob sebi, da tudi družba pri tem napreduje; sicer se pa z družbo samo na sebi kapitalisti ne menijo. Nasproti pa je pri socijalistih Bog, vzor in vse: družba, skupnost, zveza, ali kako bi vže tuji izraz „associatio“ po domače povedali. Od tod imajo tudi svoje imé.

Posamezni toraj sam za-se v tej zistemi nima nobenega pomena, marveč edino le kot del družbe, ki je pri njej v službi. S tem upajo odstraniti moč kapitalizma, ki je povzročil, da se je imetje nakopičilo le v rokah posameznih bogatinov, večina človeštva pa je postala uboga sužinja imovitim.

Ako pa pomislimo, kako oblastno ravno v naših dneh svetu gospoduje kapitalizem, lahko uvidimo, kako težko nalogo da ima iz-

vrševati socijalizem. Vendar si brez posebnih sredstev pridobiva vedno več tal, ker ena prav zvestega zaveznika ima, ki postaja vedno močnejši in ta je vedno bolj in bolj razširja-joče se siromaštvo med nižimi stanovi človeštva. Revščino trpeti zamore le človek, ki ne išče svojega namena edino na zemlji, čegar solzno oko se večkrat ozre tudi nad zemljo v zračne višave, kjer upa najti leka svoje zapuščenosti na zemlji in prostora vedne, neskaljene sreče pri svojem Bogu. Kdor ni o vsem tem trdno prepričan, tak revščine ne more prenašati; zato se je skuša otresti. Ker pa pri obstoječih žalostnih razmerah družbenih večidel tega po postavnem potu ne more doseči, zato se poslužuje nedovoljenih pripomočkov, med temi mu najbolj služite zvijača in kruta sila.

To vse dobro vedó socijalisti, zato pa imajo tudi na svojem praporu vtisnjene besede: Boga ni! Proč z vero! Edino po tem potu jim je mogoče za-se pridobiti potrebnih sredstev za dosego svojih namenov: namreč dovolj močno fizično silo, ktera bo premogla nasprotnika in si osvojila njegove dragocene zaklade. „Vas delavcev, kličejo socijalisti, je devet desetih vseh prebivalcev; vi imate toraj vso moč; zato si vzemite, kar vam odrekajo: kapital, tovarne, palače, zemljišča: vse to je vaše, vzemite si jih! — In ali brezvernemu delaveu tega ne bode mogoče storiti? — In kaj potem? — Škrlato-rudeč je bil plašč kraljev, a krvavo-rudeč bode plašč svobodnega, razdivjanega ljudstva, ako ne nehate po eni strani ga dreti, po drugi pa mu iz srca trgati Boga, pravi Jacoby.

Ali mar hočeš dokazov, dragi čitatelj, da je resnična izjava ta? Le ozri se po svoji domovini, kaj se godi onstran Litave v deželah

Listek.

Vaticinium Lehninense.

(Konec.)

Na koga naj tu mislimo? Sin prejšnjega bil je sicer njegov naslednik Mir. Viljem IV. Ali kakor nam ga znači prorokovalec z opisovanjem, ga ne moremo spoznati, pač pa se nam ob sebi vriva misel, da zgornje vrstice nam kažejo sedaj vladajočega Hohenzollerna Viljema I, kralja pruskega in cesarja nemškega. Kdo ne vidi v tej sodbi sreče Prusije v zadnjih časih, velikanske moči, do ktere se je povspel Viljem I v vojski zoper Avstrijo l. 1866 in zoper Francosko l. 1870? Komu ne zablišči v oči cesarska krona na njegovi glavi, ktere pri svojem nastopu morebiti res ni pričakoval? Kdo pa tudi ne spozna v žalosti katoliškega ljudstva „kulturne borbe“, ki že skoraj deset let preganja iz dežele katoliške duhovne, pušča mreti brez tolažil sv. vere jokajoče bolnike na smrtni postelji? Tako sklepati se nam toliko

bolj verjetno zdi, ker „natus“ lahko pomenja tudi sploh potomca in ne samo sina.

Prorokovalec je izpustil tedaj tudi Mir. Viljema I. iz istih vzrokov kot Mir. Viljema II.

V teh vrsticah tedaj gledamo sedanost. Kaj nam prinese prihodnost, kdo ve? Prorokovalec gleda v proroškem duhu le še enega: „Tandem sceptru gerit, qui stemmatis ultimus erit.“ (v. 93.)

Kteri bo ta „zadnji“ iz rodu Hohenzollernskega, ali ima kmalo vladati, ali še le po preteku mnogo rodov, kdo bi si upal razjasniti? Potem pa mora krivoverstvo zamreti in Nemčija ima se vrniti k veri svojih očetov; katoličanom se bodo povrnili mirni časi, in pobožno življenje v domovini prorokovalčevi se bo zopet razcvetalo; ob enem pa bodo zopet vzrastli zidovi Lehninski.

„Et pastor gregem recipit, Germania regem.
Marchia cunctorum penitus oblita malorum.
Ipsa snos audeat fovere, nec advena gaudet;
Priscaque Lehnini surgunt et tecta Chorini:
Et veteri more clerus splendescit honore;
Nec lupus nobili plus insidiatur ovili.“

Takov je obseg prorokbe. *)

Po vsem soditi tedaj prorokovanje popolno opravičuje naše zanimanje. Dasi se ne more skazati, da je bilo napisano v 14. veku, a verjetno je; gotovo pa je nemogoče kritikom dokazati, da je nastalo še le koncem 17. veka. In če bi bilo to tudi res, „posito — non concessio“ — ne bilo bi pa mogoče samo človeškim močem že 17. veka s takimi potezami in ob enem s tako določnostjo slikati sedanje čase. Naj je že temu kakor hoče, opozoriti smo hoteli čitatelje, katerim je bila morebiti neznana, na to zanimivo prorokbo, za ktero so se tudi Hohenzollernci sami že davno zanimali; zlasti pa je to očitno pokazal sedanji cesar Viljem I. Ko je bil namreč 18. jan. 1871 v Versaill-u pri Parizu imenovan cesarjem Nemčije, zaukazal je istega dne prenoviti razpadajočo cerkev Lehninsko. Po mnogih popravah so cerkev na

*) Primerjaj Th. prakt. Quartalschrift, Line, 1883, zv. III, pg. 507 sqq.: Zblov spis „Zum Vaticinium des Hermann von Lehnin“, po katerem smo predelali ta stavek.

ogerske krone! Ali niso dogodki zadnjih tednov prav dokaz ad hominem, da je ljudstvu dovolj, da noče dalje prenašati, da bi ga do mozga izsesali tu brezsrčni židje, tam brezvestneži, ki bi morali posebno skrbeti, da se godi vsakemu pravica. — Morda mi kedo poreče: Kaj mi govoriš o teh dogodkih ter jih spravljaš v zvezo s socializmom in kapitalizmom, ki pa niso z njima v nobeni dotiki? Kdor tako misli, njemu je duševno obzorje zelo omejeno, kajti on opazuje vsako stvar le po vrhu, a v bistvo, v srce pa stvari ne doseže.

Sicer je res, da nekak kineški zid loči Ogersko in njej pripadajoče dežele, da le redko in zelo malo posebno resničnega zvemo, kako se ondi podanikom godi, vendar nam sedanji pojavi jasno dovolj dokazujejo, da so prvi večji očitni nasledek krutega gospodstva liberalnih kapitalistov, ponekod večinoma Judov, drugod pa sicer krščenih a brezvestnih velikašev. Jasno je slehernemu, ki o dogodkih ne čita le po kosilu pri črni kavi iz navade, iz radovednosti ali tudi šestokrat iz dolgega časa, da visi javni red onstran Litave na trohneli, nezanesljivi podlagi. Toda kako bi tudi moglo drugače biti, ker enakim vzrokom sledé v življenju vedno tudi enaki nasledki. Le to je nas iznenadilo, da smo v tem obziru tako daleč vže tudi v Avstriji!

Politični pregled.

V Ljubljani, 4. oktobra.

Avstrijske dežele.

Deželni zbor koroški je sprejel postavo o preosnovi zdravstvene službe po selskih občinah, isto tako resolucijo do vlade, naj se izučé zdravniki, ki bi tudi brez dohtarskega naslova pripravni bili, zdraviti ljudi po gorskih krajih. Po nasvetu gospodarskega odbora se naroča deželnemu odboru, naj se pazno ozira na to, da se snuje direktna zveza Trsta s Solnogradom po Rudolfovi železnici. (Taka železnica mora iti preko Koroškega, ki se gotovo za to zanimiva.)

Zavrzel je postavo, ki mu jo je vlada predložila o spuščanju privatnih žrebecev, ter sprejel resolucijo, v kateri se vlada poziva, naj predloži postavni načrt, ki naj bi spuščanje privatnih kakor tudi cesarskih žrebecev vredil. Vzrok temu je menda namen države, ki po svojih žrebeih konjski rod bolj za vojsko, nego za vlako pripravlja, kajti žrebec cesarskega ple-

krstni dan l. 1877 — seveda spremenjeno v protestantovsko molitvarnico — za službo Božjo slovesno odprli. Prestola-naslednik z ženo, njegov sin princ Viljem, minister bogočastja in vrhovni voditelji protestantske cerkvene družbe bili so navzoči. So li mislili, da je prorokovanje že dopolnjeno, ker je bil Mir. Viljem IV. (1840—1860), brat cesarja Viljema, ednajsti vladar po Joahimu II, in da se ima še samo spolniti, kar govori prorok v zadnjih kiticah, kar so pa s prenovitjo cerkve Lehninske doseči upali, nočemo razsojati. Kdo pa je oni, o katerem pravi prorok:

„Tandem sceptri gerit, qui stemmatis ultimus erit.“
„Israel infandum scelus audeat morte piam“ (v. 93, 94.)
si niti ne moremo misliti, in zlasti zadnje teh dveh kitic tudi nikakor ne umevati.

Kar pa je v naši moči, hočemo storiti: moliti za v veri ločene nemške in zlasti naše slovanske brate in po okoliščinah za njihovo zedinjenje tudi delati, da bo en hlev in en pastir. Jerusalem, Jerusalem, convertere ad Dominum Deum tuum!

mena so za požlahtnjenje domačega deželnim potrebam primerne plemena prelahki in si ljudje za vlako težje živine želé.

Velikega pomena za kmetijo je tudi sklep, da se odtok iz vrbskega jezera potrebi in na izvodu s potrebnimi zatvornicami preskrbi. Korist, ki bo kmetijstvu iz tega prirastla, bo osušenje močvirja in zabranjevanje povodnji na polji pod jezerom ležečem. Neprijetna stran je pa opušenje paroplovbe iz vrbskega jezera po kanalu v Celovec, kar se je do sedaj le pri veliki vodi izvršiti dalo. Tudi tukaj velja, kakor povsod pravilo, kjer se gre za občno korist, se na posameznega ne gleda.

Iz deželnega zbora moravskega. Preberó se peticije. Namesto poslanca Kleina, ki gre na odpust, se voli poslanec Skene v denarstveni odsek. Vladna predloga zaradi porabe nejavnih celakov pri konjereji in potem zaradi zloženja kmetijskih zemljišč in zaradi razdelitve skupnih oddá se gospodarskemu odseku.

Iz deželnega zbora gornje-avstrijskega. Načrt postave, kar se tiče doneska, ki ga imajo dati zavarovalna društva za požarno stražo, se sprejme; isto tako tudi resolucija Moserjeva, da naj vlada v slučajih, ako zavarovalna društva ne povedó pravih premij, ravno tako ravna, kakor v prestopkih zoper državni prihodek. Potem se preide v posvetovanje prenarujenega občinskega štatuta za mesto Line, ki se sprejme do § 34. Pri §§ 29 in 34, kar se tiče priprave za volitve in njih preskušanje, vname se živahna debata; namestnik zahteva za vlada pravico, da sme tukaj vmes segati in energično odbija sumničenje dr. Bahra, kakor da bi vladni organi pri volitvenih rekurzih strankarsko postopali. Pri § 29 je obveljal nasvet c. kr. namestnika, da gre pri pritožbah zoper volitveni zapisnik prenehati dotlej, da ni rekurs rešen. Prihodnja seja je jutro.

Iz deželnega zbora gališkega. Navzoč je minister Ziemialkowski. Henzel in tovariši nasvetujejo preuredbo volitvenega reda za občine v tem smislu, da je po nasvetu okrajnega zastopa politična okrajna oblast zastopana v volitveni komisiji. Dotičnim odsekom se odkaže več predlog deželnega odbora, med temi je tudi privoljenje za naknadno svoto 79.000, da se poravna pomanjkanje v deželni budgetu za 1882. Evsebij Czerkavski podpira svoj nasvet, kar se tiče preosnove deželne šolske postave. Treba je osnovati nove šole, a vrediti (organizovati) se imajo tiste, ki so bili dosihmal pomanjkljivo osnovane. Nasvet se oddá deželnemu odboru. Grof Tiskievič podpira svoj nasvet, naj se od zapuščenin, ki niso više vredne od 500 glđ., ne pobira dedični davek. Nasvet se odkaže pravnemu odseku. Sklep računa deželnega zavoda za 1881 se razreši po nasvetu deželnega odbora. Več volitev se potrdi brez debate. K sklepu nasvetuje še Merunovič, naj se ustanové naselbine za kazni kmetom, ki so bili že enkrat kaznovani.

Kaj vse Rutenci zahtevajo? Do sedaj zahtevali so Rutenci razcep Galicije v rutensko ali iztočno in poljsko ali zahodnjo polovico. Ker jim pa potrebne zaslonbe primanjkuje, opustili so omenjeno misel ter svoje zahtevanje v naslednje točke zedinili: 1. Rutenski jezik je v iztočni Galiciji popolnoma enakopraven s poljskim. 2. Uradniki po iztočni Galiciji morajo zmožni biti obeh jezikov za uradno rabo. 3. Grbi naj imajo po iztočni Galiciji najprej rutenski in za njim poljski napis, v zahodnji Galiciji naj ima pa poljski jezik prednost. 5. Po vseh šolah iztočne Galicije naj se v rutenskem jeziku podučuje, poljski jezik pa učni predmet ostane, v zahodnji Galiciji naj boče pa ravno narobe. 6. Pri nameščevanju župnikov naj se pravica predlaganja grajščakom odvzame in komiteju za cerkvene zadeve dotične občine izroči. 7. Poljska stranka naj se v bodočnost ob času volitev ne vtika v rutenske zadeve. 8. V gališkem deželni odboru naj imata oba naroda vsak po tri poslance. 9. Deželni zaklad naj boče v bodoče ravno toliko Rutencem, kakor Poljakom pristopen, kajti Rutenci donašajo mu ravno toliko, kakor Poljaki. 10. Kar se jezika, pisave, pravopisa in slovnice tavadajalne korporacije nimajo pravice, odločevati in določevati. 11. Deželni

zbor naj za to skrbi, da se jezuiti, ki so razpor med Poljaki in Rutenci provzročili (?) ne bodo naseljevali. — Mnogo tirjatev je dobrih in potrebnih, koliko bodo pa dosegli, bode učila prihodnost.

Madjarški levičarji bi Hrvatse najraje v žlici vode potopili. Obdolžili so celó ministerskega predsednika, da se je z njimi (Hrvti) na skrivnem pogajal, da jim je več obljubil, kar so sami zahtevali itg. Tisza je levičarje dostojno zavrnil.

Iz **Budapešte**, 3. oktobra. (Deželni zbor.) Naznanijo se volitve v odseke, ki so se véeraj izvršile; minister prometa poroča o postranskih železnicah Debrecin-Hajdunanas in Ketegyhaza-Kisjeno, nasvet izroči odseku za promet. Irany nasvetuje, kako zboljšati položaj naseljenih Csángo-Madjarov. Ministerski predsednik Tisza razvija stališče vlade o hrvaškem vprašanju in podaje v sklepovanje ta-le nasvet: Zbor naj sklepčno izreče, da odobri vse postopanje vlade, kar je ukrenila zaradi vprašanja o grbih, predu so bili izgređi na Hrvaškem, isto tako tudi, kar je vsled tega ukazala, ob enem se vlada pooblašča, da ostanejo grbi, ki so bili vsled člana XXX. po navadi odsihmal običajni, napravljeni tam kjer so, koder so pa nastavili drugačnih grbov, naj se pa po besednem pomenu § 62, postavijo grbi brez vsacega napisa. Ministerski predsednik prosi zaradi nujnosti, da bi se to stavilo na dnevni red jutrajšnje seje. Po kratki razpravi, ktere se vdeležé Silagy, Moesari in Madarase, ima priti ta predlog v soboto na dnevni red. Odseki so se konstituirali, prvomestniki in poročevalci so vsi vzeti iz liberalne stranke.

Vnanje države.

Čudno, več ko čudno je to, da **Nemci** v „rajhu“ našo državo bolje poznajo, kakor mi sami. Bismark je že leta 1864 na Dunaji zbranim državnikom dokazal, da Avstrija nikakor ni nemška država in da ona na vspeh le tedaj računati more, ako se na Slovane opira. Sedaj pa zopet iz Berolina glas dohaja po oficijozni „Post“, da takošnja Avstrija, ki svoje slovanske narode, kateri so večina prebivalstva, le ob steno pritiska, ne bode zamogla svojega poslanstva izvršiti! To nemara zadeva zdaj Ogre.

Srbski kralj Milan se je menda pred svojim odhodom iz Dunaja izrazil, da bode prav kmalo red napravil v domači deželi. Kralj je sprejel ostavko ministerstva Piročanec ter družega predsednika državnega zbora Nikolo Christiča pooblastil, da sestavi novo ministerstvo, ki bode po večini iz radikalnih elementov združeno. Kralja v Beligrad dospevskega sprejela je velika množica ljudi in dostojanstvenikov, le Rističa in njegovih ni bilo videti, kar se je menda splošno opazilo. Je pač križ na svetu, da se vedno le tisti vidijo, ki jih ni!

Iz **Pariza**, 3. oktobra. „Republique Française“ in „Voltair“ potrdita, da je ministerska kriza preložena dotlej, da se sestanete zbornici. „Voltair“ misli, zbornica ne bode pritrdila imenovanju generala Millota za načelnika generalnemu štabu. — Zopet je prekanjeni lisjak — knez Bismark — Francoze speljal na led. — Španjski kralj, gost cesarju Viljemu, je bil imenovan lastnik polka ulanov, ki je nameščen v Elzaciji. — Kralj se povrača preko Pariza v svoje kraljestvo. Francoski ministri — a ne vsi — sprejmó kralja na kolodvoru; narod francoski ga pa sprejme s sikanjem in krikom: „Proč z ulancem“. — Španjoli vendar tako hladnokrvno ne morejo sprejeti zaničevanja svojega kralja in kaj potem? Prijateljstvo gotovo ne! Zopet so se Francozi Bismarku na limance vsedli; frajnavarska francoska vlada sama ni složna, kako če potem svetu oponirati?

Španjski kralj Alfons je bil pri banketu v Elysée jako dobre volje. Predsednik Grevy je rekel svojim drugim gostom, da ni nikakor pri tako mladem vladarju toliko razuma, dostojanstva in hladnokrvnosti pričakoval. Ko se je kralj na kolodvor odpeljal, ni bilo nikakoršnjih neredov.

Med **Angleži** in **Francozi** je zaradi strogega postopanja francoskega admirala Pierre na Madagaskaru nekoliko razpora. „Standard“

piše: „Francozi so se sicer vedno radi v boje in politično pustolovje brez pravega vzroka zamotavali, vendar francoski časniki niso nikdar tako zabavljivo proti Angležki pisarili, nego ravno sedaj. Javno mnenje francoskega ljudstva o Angležih se je na slabo preobrnilo. Diplomati imajo brezobzirno postopanje francoskega admirala Pierre-ja nasproti angleškemu zapovedniku Johnstonu in misijonarju Shaw-u med seboj v pretresovanju. Misijonar Shaw vložil je prošnjo za odškodovanje. Francoska vlada mu je prošnjo odbila in ravno tako ne bo nikdar pripoznala pravice, da bi se Angleži na Madagaskaru v francoske zadeve vtikati smeli.

Italija in Francoska imate razdvoj zaradi zasedanja nekaterih strateško imenitnih krajev na otoku Magdalena, ki jih menda Francoska vtrditi želi, od koder bi potem morskost cesto sv. Bonifacija in tako celo Italijo brzdala, kolikor bi hotela. Laška se pa na otoku Sardinija vtrduje.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 2. oktobra. (Še nekaj o društvenih zadevah ljubljanskih tiskarjev.) Razpor v društvu ljubljanskih tiskarjev je postal popoln, Kleinmayrovi Rüttingovci skovali so neko okrožnico do nemških enakih društev po drugih deželah, v kateri slovenske tiskarje črnijo kot rogovileže in nestrpljivce, od družih društev zahtevajo, da bi ljubljanskemu društvu odgovarjali vzajemnost (t. j. medsebojno zvezo) ter pravijo, da bodo ustanovili tu svojo posebno (ekstra-nemško) enako društvo, s katerim naj bi potem v zvezo stopila druga avstrijsko-ogerska društva. Okrožnica, podpisana po Rüttingovih Kleinmayrove tiskarne, je tudi polna zabavljic slovenskemu jeziku in narodu, še bolj pa dopis v zadnji številki časnika „Vorwärts“, ki naše tiskarje opisuje tako, kakor da bi ne trpeli nobenega tujca med seboj. To je zopet grdi jezik prevzetnih tujcev, kakor je n. pr. njih „paša“ Rütting, ki ne pozna nobenega pajdašstva, ampak le gospodstvo, in bi vse slovensko rad pohrustal ali pa iz svetá pihnil. „Nemško in naše, ali pa nič“ — to je geslo teh zagrizencev, naj bodo že kterelega koli stanu, toraj tudi „delavcev“. Slovenec jim ni soroden in če se jim ne poniža, alo, že hujska!

Takemu početju se mora upreti in se bo tudi uprlo ljubljansko tiskarsko društvo, ki obstoji z odborom vred po ogromni večini iz domačinov. Pripravlja se že okrožnica do vnanjih tiskarskih društev, ki zavrača sovražne napade in neresnične trditve okrožnice Rüttingove peščice in katero so podpisali vsi slovenski tiskarji — izvzemši se ve da tiste reveže, ki v Kleinmayrovi tiskarni zdihujejo pod Rüttingovim jarmom. Razen tega bo tudi odbor društva storil svoje, da zavrú namenom Rüttingovcev in podá svetu pojasnilo o zadevah in dokaže, da tisti, ki rujejo v društvu, niso Slovenci, marveč tujci, nekteri še celo prusaki, kateri so jako malo zvedeni v zgodovini in ne vedó rimskega reka: „Si Romae vivis, romano vivito more“. (Po naše: Če med Slovenci živiš, živi po njihovih šegah.) Treba je tudi povedati tem ljudem, da to društvo ravno nemškimi (in še vnanjim) potujočim tiskarjem, daje največ podpore, kar bo najljajše dokazal blagajnik. Ali toraj tako rogovilenje ni več ko črna nehvaležnost? Pa nadejati se je, da tudi to drevo ne bo zrastle do nebes.

Gosp. Bambergu se le čudimo, da hoče takega faktorja še dalje v službi imeti. Naj je tudi izveden, kaj pa pomaga, če je ošaben rogovilež, ki tiskarsko osobstvo in gospodarja v zadrege spravljaja. Saj vendar moramo drug

z drugim bivati, drug z drugim se porazumljati, če hočemo v miru in zadovoljnosti živeti.*)

Iz Ljubljane, 1. oktobra. Jednako gosp. dopisniku iz Goriškega v 148. številki „Slovenca“ želel bi tudi jaz, da bi mi Slovenci posnemali naše severne brate Lužičane, gledé medsebojne jedinstvi, Čehi in Poljake pa gledé medsebojnega podpiranja. Žalibog! pa kaj tacega ne moremo pričakovati, dokler se bodo pojavljali po slovenskih listih dopisi, kakor je omenjeni, ki v začetku priporočá jedinstvo in vzajemno podpiranje, proti konci pa vsemu temu oporeka z rekrimacijami do onih domoljubov, ki so ustanovili društvo „narodni dom“.

Tudi jaz sem mnenja, da je potreba naše brate po Primorskem, Koroškem in Štajarskem podpirati v njihovem težavnem boju za narodni obstanek ne samo duševno temveč tudi stvarinsko; vem tudi, da v tem oziru pri vsem našem siromaštvu ni se še toliko zgodilo, kolikor bi se z resno voljo bilo storiti moglo; — ne sodim pa tako jednostransko, da bi vzrok temu videl le v „narodnem domu“. Ker pa o separatizmu, kterelega gospod dopisnik očita nam kranjskim Slovincem, nečem govoriti zato, ker bi marsikaj grenkega iz lastne skušnje povedati moral, ne bodem teh vzrokov iskal.

Odkritosrčno moram obžalovati, da se nahajajo med nami domoljubi, ki delajo proti „narodnemu domu“, kateri bo vendar le na korist vsemu slovenskemu narodu, ker ima postati lastnina „Matice slovenske“ in se bodo njegovi dohodki porabili deloma za literarne namene, deloma pa za ustanove slovenskim dijakom, umetnikom in pisateljem. Gotovo je to nehvaležnost do onih, ki so si poleg velike odgovornosti nakopali tudi ogromnega truda, da izvršé to za ves slovenski narod tako častno in koristno podjetje.

Naj nam bodo tudi v tem Čehi za izgled. Tudi oni so zidali svoje narodno gledališče, ki je potrebovalo vse drugačnih žrtev, ko jih bode naš „narodni dom“, pa vendar se ni našel nikdo, ki bi se bil po javnih listih oglašal proti temu, temveč vsi Čehi po Českem, Moravskem in Šleziji bili so soglasni v tem, da bode gledališče — če tudi bo stalo v Pragi — na korist in v slavo celega naroda in prinašali so zato svoje darove na žrtvenik domovine.

Sklicevati se na „ústředni matici školskou“ tu ni umestno; kajti Čehi so svojo „Matico školskou“ imeli vže davno. Z dohodki njenimi ustanovljali in vzdržavali so si srednje šole; doneski za njo pa so se nabirali ob jednem z doneski za narodno gledališče. Po ustanovitvi nemškega „Schulvereina“ reorganiziralo se je to društvo ter razširilo svoj delokrog; napreduje pa zato tako izgledno in čudežno, ker so si Čehi v požrtovalnem delovanju za korist in blagor domovine vedno in vsi jedini, pri nas pa — kakor nasprotstvo do „narodnega doma“ kaže, te jedinstvi doseči ni mogoče.

In ker nam gospod dopisnik stavi v izgled Čehi, naj jih postavim tudi jaz njemu in vsem Slovincem za izgled gledé podpiranja „narodnega doma“. Kakor namreč iz gotovega vira vem, poslali so doslej za srečke „narodnega doma“ Čehi več denarja, ko Slovenci; in če se

*) Pri takih in tolikoletnih nasprotovanjih imenovane tiskarne in obnašanje naše slovenske Matice in našega slovenskega deželnega zbora? Naj se nam ne zameri, če svojega čudenja ne moremo popolno zakrivati. Vredništvo.

vstanovi v Ljubljani šolska matica, na katero nekteri rodoljubi resno mislijo, ne bodo li morebiti Čehi k njenemu napredku nam več pripomogli, ko nasprotniki „narodnega doma“?

Toliko v odgovor na dopis iz Goriškega. Molčal bi bil z obzirom na žalostni pojav nasprotstva proti tako občnokoristnemu podjetju v lastnem taboru, a molčati nisem mogel.

H.

Iz Mariborske okolice, 3. oktobra. (Razne novice.) Ko so 28. sept. Nemci v Niederwaldu pri Rüdeshemu ob Renu odkrili orjaško Germanijo v spomin zmagonosnega boja Nemcev proti Francozom in obnovljenja nemškega cesarstva l. 1870/71, niso se mogli nemški mestjani v Mariboru premagati, da jim ne bi bili poslali po brzjavu kot stražniki nemškega mišljenja in dejanja na daljnem jugu najzvestejši bratovski pozdrav in gromoviti „hoch“ Germaniji, „welche als Idee der Zusammengehörigkeit aller deutschen Zungen nun verkörpert den Ausdruck in Erz und Granit erhält“. Škoda, da je Mariborčanka, ki je ta telegram in odgovor nanj na prvem mestu priobčila, zamolčala imena teh nemških mestjanov; svet bi se bržkone čudil, kako da imajo skoro vsi ti nemški mestjani slovenska imena, katerih pravilno pisanih še v Niederwaldu ne bi znali izgovoriti.

Poleg tega veselja imeli so tiste dni naši Nemci še drugo veselje doma. Izvedeli so namreč bili, da so se koncem septembra v vredništvu „Südsteierische Post“, ki jim je hud trn v peti, naredile nektere spremembe. Eden glavnih sodelavcev je namreč zavoljo preobilnih drugih opravkov iz vredništva izstopil, in to je naredilo v nasprotnem taboru tako veselje, da so to v Mariborčanki in Celjanki kot politično dogodbo oznanjali ter mislili, da jim od zdaj list ne bo več nevaren, da se jim ga ni treba več bati in da bo bržkone celo ponehal. Kako so se v tem zmotili, spoznali so že bržkone včeraj prebravši list, ki je že pod novim vredništvom izšel; spoznati so morali, da bo list tudi zanaprej s prejšnjo energijo zagovarjal naše pravice ter šibal krivično početje naših nemčurjev.

Včerajšnja številka „Südst. Post“ je prinesla novico, ki je v Mariboru vse kroge precej iznenadila, ker je prišla ravno zdaj, ko se je tega najmanj kdo nadjal; list namreč naznanja, da je gimnazijski ravnatelj J. Gutscher prestavljen za ravnatelja paralelnih razredov prve državne gimnazije v Gradcu, in da v Maribor pride začasno za ravnatelja profesor dr. Steinwendter iz Gradca. Ta prestava se ima takoj izvršiti. Dijaki bodo gotovo obžalovali odhod J. Gutscherja, ker je bil za-nje res dobra, če ne predobra duša.

Domače novice.

(Farni konkurs) so delali in danes dovršili ti-le gospodje: Barbo Mihael, vikar v Novem mestu, Bizjan Janez, duhovnik v ženski kaznilnici v Begunjah, Močilnikar Jožef, kaplan v Sodražici, Perpar Franc, kaplan v Kostanjevici, Petrovič Franc, kaplan v Moravčah in Veja Maks, kaplan v Kranjski gori.

(Odslek za premembo volilnega reda pa finančni odslek) imela sta danes ob enajstih seji.

(Sv. mašo za presvitlega cesarja) so imeli danes ob desetih dopoldne v stolnici mil. knez in žkof dr. Pogačar sami. Vdeležili so se je: g. deželni predsednik baron Winkler,

deželni glavar grof Thurn z deželnim zborom kranjskim, mestni župan z mestnim odborom, državni, deželni in mestni vradi, profesorji in učitelji itd. Šolski zavodi imeli so tudi v raznoterih urah in v raznih cerkvah svoje maše, gimnazija ob 1/2 8, pripravnica ob 8. in mestne šole ob 9. uri v stolnici

(Iz zadnje seje mestnega odbora ljubljanskega) imamo dostaviti še, da se je sklenilo, ob novi Resseljevi cesti nasaditi lipe, katerih bo treba kakih 70, dalje na travniku pod Turnom nasproti Kozlerjevemu hlevu zasaditi gaj dreves, kar bo prav lepo; pot ob robu gozda proti Rožniku pusti pa se neobsajena zavoljo razgleda po močvirji. Stara, trhljena topolova drevesa ob nabrežji proti sv. Petru se bodo posekala tudi še letos in na njihovo mesto vsadile lipe. Prav tako! Mesto in okolica bode s tem pridobila lepote, sence in tudi boljše dišave vsaj o spomladanskem času, ko drevesa cvetó. Še pot ob levem bregu „cesarskega grabna“ (Gruberjevega kanala) in pa cesta od doljnih Poljan do mosta pri Štepanji vasi naj bi se obsadila s senčnim drevjem, ker tam je vse golo.

(„Matica Slovenska“) LX. odborova skupščina bila je včeraj od 4 do 3/4 7 vpricho 16 ljubljanskih odbornikov in vnanjega g. dr. J. Sterbenca. Prvosednikov namestnik prof. J. Marn je v imenu vsega odbora čestital g. predsedniku P. Grasselliju o cesarskem poslavljenju z redom železne krone III. vrste, naj nosi to poslavljenje na korist in radost preljubljeni rodbini, na prid in čast beli Ljubljani, na blagost in slavo „Slovenski Matici“ zdrav in krepak mnoga mnogajeta leta! — Gosp. predsednik se iskreno zahvaljuje odboru za čestitko obžalovaje, da ne more pri toliko drugih poslih storiti za „Matico“, kolikor bi rad in bi treba bilo, naj bi priskrbeli jej drugega boljšega voditelja, da pa poslavljenje ne velja tolikanj osebi njegovi, marveč častnim službam, v katerih se nahaja itd.

Gosp. prvosednik poroča potem odboru, kako je bilo poslanstvo s Spomenikom prijazno sprejeto po Nj. Veličanstvu; o grofu Harrachu, kateri je poklonil „Matici“ mnogo lepih knjig iz novejšega slovstva českega itd.

Potem, ko se je potrdil zapisnik zadnje odborove seje, sklenilo se je, ker se poročila o družstvenih skupščinah premalo redovno priobčujajo, da se v prihodnje osem dni po seji izročiti ima vsegar zapisnik za občinstvo. Tajnik naznanja nato, da je od zadnje seje pristopilo 71 letnikov in 4 vstanovnikov, da jih je nekaj pa odstopilo, in da se premnogi pritožujejo o iztirjevanji dolžne plače, pa o tem, da knjig ne dobijo. Stvar ta je sitna, toda vravnati se mora. O knjigah se je povedalo, da je v tem času knjižničar vse preštel in vredil, da je v zapisnikih razvidno, koliko premore društvena knjigarna.

Iz književnega odseka je poročal najprej prof. Šuklje o Spomeniku, kateremu se je postavila kupna cena na 5 gld., in o pisateljskih nagradah; tako prof. Levec o Mat. Letopisu, kateri je vsled mnogoterih zadržkov natisnjen še le do 24. pole, obsegal pa jih 28 bode. Zadržki so nekaj v Narodni Tiskarni, ktera si je malo poskrbela za svojo čast — obljubljen je bila knjiga do 15. junija, poznej vsaj do 15. avgusta, nekaj v popravljateljih! Priporočilo se je, naj pospeši tisek do začetka prihodnjega meseca, naj ima tedaj odbor svojo skupščino, ker 19. nov. ali tisti teden utegne biti občeni zbor „Slov. Maticae“. Sklenjeno

je bilo, naj se knjige za l. 1882/3 vendar skupaj razpošiljajo, kar se zgodilo bode gotovo še letos. Znaprej naj se pa z Nar. Tiskarno ali tudi s katero drugo sklenejo gotovejše pogodbe. „Lovčevi Zapiski“ stanejo 50 kr., „Letopisu“ določi se cena poznej. — Potem poroča prof. J. Marn, naj se v g. I. Macunovem predgovoru književne zgodovine Slov. Štajerja javno popravi „Slov. Matico“ javno zaleča neresnica; nasvetuje, da se nekteri rokopisi pisateljem pošljejo nazaj, nekteri dajo odbornikom v presojevanje; naj za prihodnje leto po razgovoru določijo se morda knjige: „Letopis“, „Lovčevi Zapiski“, pa „Flora slovenskih dežel“, ako pošlje nam do časa pisatelj tudi drugi del.

Gospodarski odsek naznanja po g. Vilharju nektere premembe v hišah Matičnih, in nektera plačila za knjige, ktere letos stanejo neznansko veliko, da bo treba v prihodnje nekoliko bolj paziti. Vzrok temu so izvanredne svečanosti, se vé. K sklepu se določi, da se pozove vže voljeni odsek v ta namen, da poročal bode občnemu zboru o „Slov. Maticae“ delovanji in stanji — na zdar!

(Važno naznanilo.) Pooblašteni smo od strani trgovske firme: „Franc Xav. Souvan“ v Ljubljani, naznaniti častitemu občinstvu na korist, da ona jemlje v plačilo brez vsakega odbitka stare ravnokar preklicane bankovce po 1, 5, 10, in 100 goldinarjev še do konca leta 1885. — To naznanjamo zato, ker smo zvedeli, da se po več krajih stari bankovci jemlje le še za manjše zneske, da se toraj pri vsakem kaj odtrga. Naznanilo te narodne trgovinske hiše bo toraj marsikom ugodno.

(Popravek.) V včerajšnjem listu stalo je, da je španjski kralj daroval pariškim revežem 100 frankov; to je pomota, stati mora namreč 1000 frankov.

Razne reči.

— Predavanje sodnijske medicine na dunajski pravosodni fakulteti imel bo že od tega semestra počeni profesor dr. Eduard Hofman. Sodniki sami so že dolgo želeli ravno v tem stroku natančnejega znanja si pridobiti, tedaj se bodo po vpeljavi tega najnovejšega poduka dolgo gojene želje juristov spolnile. Več ko enkrat se je pokazalo, kako imenitno da je pravo poznanje sodnijske medicine tako za sodnika, kakor za zatožnika (drž. pravdnika), in da je od njega čestokrat blagor in zlo zatoženca odvisno.

— V Eperies-u na gorenjem Ogorskem so otvorili 1. oktobra kmetijsko razstavo.

— V Berlinu nameravajo Lutrovo veliko cerkev zgraditi, in dasituti se projekt od jako visoke strani podpira, vendar zavoljo razepljenja protestantov v pravoslavne in liberalne, ki so se od Lutrovega nauka ločili in prostomisljenji vdali, ne more naprej. Slova jači, nesloga tlači.

— Afrikanskega potovalca Sacconia, ktereja je neka milanska družba v Afriko poslala na podučno preiskavanje, umorili so Somali-zamorci letos 6. avgusta. Vže pred najstimi leti prišel je Sacconi ravno tistim zamorcem v roko, ki bi ga bili vže takrat umorili, da se ni z velikim denarjem rešil. Privezali so ga namreč k drevesu in se ravno posvetovali, kako naj bi ga umorili, ko se potnik, ki je njih jezik razumel, oglasi, rekoč: „Nekaj sto tolarjev Marije Terezije ste mi porabli. Doli na pristanišči imam jih pa še mnogo več; vse vam dam, če me spustite.“ Zamorci so ga izpustili in on jim je tudi bil mož beseda.

— Vojaško. Častnik: „Kaj pošten vojak tudi v mirnem času vživa?“ — Brambovec:

„Kruh, meso in krompir“. — „No to je že res, kaj pa on razun tega še vživa?“ — „Prežganko“. — „Oslovska buča, družega nič?“ — ali ne veste, da vživa tudi zadovoljnost višjih in spoštovanje meščanov!“

Telegrami „Slovenca“.

Dunaj, 4. okt. Cesarjev god obhajal se je na Dunaji in po vseh avstrijskih deželah s slovesno božjo službo. Navzoča je bila povsod največa gospoda.

Beligrad, 4. okt. Skupščina pričela se je z otvorilnim ukazom, pa je bila po drugem kraljevem ukazu koj zopet zaključena.

Madrid, 4. okt. Pripoveduje se, da je ministerski svét menil se o tem, da bi se Francoski poslalo posebno pismo zavoljo demonstracij v Parizu. Vreditev pisma naj se določi pod predsedstvom kralja.

Dunajska borza.

3. oktobra.

Papirna renta po 100 gld.	78 gl. 50 kr.
Sreberna	78 " 95 "
4% avstr. zlata renta, davka prosta	99 " 50 "
Papirna renta, davka prosta	93 " " "
Ogerska zlata renta 6%	119 " 60 "
" " 4%	87 " 25 "
" papirna renta 5%	85 " 95 "
Kreditne akcije 160 gld.	291 " 80 "
Akije anglo-avstr. banke 120 gld.	109 " 25 "
" avstr.-ogerske banke	841 " " "
" Ländersbanke	103 " 90 "
" avst.-og. Lloyd v Trstu	640 " " "
" državne železnice	318 " 69 "
" Tramway-društva velj. 170 gl.	228 " 25 "
Prior. oblig. Elizabetine zap. železnice Ferdinandove sev.	105 " " "
4% državne srečke iz l. 1854	250 gl. 120 " " "
4% " " " " 1860	500 " 132 " 30 "
Državne srečke iz l. 1864	100 " 167 " 20 "
" " " " 1864	50 " 166 " 75 "
Kreditne srečke	100 " 168 " 50 "
Ljubljanske srečke	20 " 23 " " "
Rudolfove srečke	10 " " " "
5% štajerske zemljišč. odvez. obligac.	104 " " " "
London	119 " 80 "
Srebro	" " " "
Ces. cekini	5 " 67 " "
Francoski napoleond.	9 " 50 1/2 "
Nemške marke	58 " 70 "

Umrlí so:

26. sept. France Erman, kaznjencec, 35 let, na Gradu št. 12, sušica.

29. sept. Marija Dorn pl. Marwalt, denarstv. svetovalec vdova, 65 let, Franc Jožefove ulice št. 5, starost.

30. sept. Anton Romé, delavčev sin, 11 mesecev, Poljanska cesta št. 18.

V bolnišnici:

24. sept. Matija Fajfar, 54 let, naduha.

25. sept. Gregor Bajžel, 45 let, pljučno otrpnjenje.

27. sept. Marija Oevirk, delavčeva hči, 2 leta, pljučna jetika.

Müller

Theologia moralis.

3 zvezki 9 gl.

Liber I. editio quarta recognita 1883,

Liber II. editio quarta recognita 1884,

Liber III. editio altera recognita 1879.

Dobiva se v (1)

Katoliški bukvarni.

Prečastiti duhovščini in drugim

potujočim

skozi Rudolfovo (Novomesto)

priporoča podpisana svojo znano gostilno v Rudolfovem. Za dobro postrežbo, okusno jed in zdravo pijačo, kakor tudi za snažna prenočišča po jako nizki ceni bo skrbela

(3)

Rozalija Bruner.

Tisk „Katoliške tiskarne“ v Ljubljani.